

Profesor Andrzej Michalik (1917-1988)

Dnia 27 czerwca 1988 r. zmarł nagle Andrzej Michalik - profesor nadzwyczajny Instytutu Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, uczony o wszechstronnych zainteresowaniach naukowych, specjalista z zakresu geologii i hydrogeologii, autor licznych prac z tej dziedziny, człowiek wielkich zalet charakteru, niezwyklej skromności i szczerego humanitaryzmu, nauczyciel wielu pokoleń studentów, czynny Kolega i Przyjaciel.

Urodził się 6 sierpnia 1917 roku w Krakowie. Tutaj po ukończeniu szkoły podstawowej oraz gimnazjum im. H. Sienkiewicza zdał maturę w 1934 r. A. Michalik zostaje immatrykulowany w 1934 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim. Rozpoczęte studia z zakresu geografii przerywa i w roku akademickim 1936/37 przenosi się na geologię. Tu pod wpływem swoich mistrzów - znanych profesorów: J. Nowaka, St. Sokółowskiego, B. Świderskiego, J. Gołąba i M. Książkiewicza rozpoczyna wielką przygodę z geologią.

Twórczą działalność naukową podejmuje Profesor bardzo wcześnie. Jeszcze jako student w 1938 r. brał udział w badaniach prof. A. Smitzka, mających na celu poszukiwanie złóż wapieni na terenie Rumunii dla powstającego tam przemysłu cementowego. Prowadzone wówczas prace poszukiwawcze uwieńczone zostały rozpoznaniem zasobów surowcowych i opracowaniem mapy geologicznej rejonu eksploatacji.

Wybuch II wojny światowej przerywa Jego studia, które podejmuje ponownie dopiero w 1945 r., pracując równocześnie na stanowisku asystenta w Zakładzie Geologii UJ. W roku 1946 uzyskuje dyplom magistra, a w 1951 r. stopień naukowy doktora za pracę pt. "Tektonika serii wierchowej na obszarze Liliowego i Małej Koszystej". W styczniu 1973 r. zostaje mianowany profesorem nauk przyrodniczych.

Pierwszy etap działalności naukowej prof. A. Michalika związany był głównie z obszarem Tatr i Podhala. Badania dotyczyły składu mineralogicznego, petrografii i tektoniki masywu tatrzańskiego. Równocześnie prowadził studia porównawcze w Tatrach Słowackich. Swoje wyniki przedstawił w rozprawach naukowych, a także na 6 arkuszach mapy geologicznej Tatr w skali 1 : 10 000.

Na terenie Podhala zajmował się głównie obszarem występowania stref magmowych, przemianami andezytów w Pieninach, petrografią tufitów we fliszu podhalańskim. Doskonała znajomość terenu, wielka intuicja badawcza oraz szczegółowość prowadzonych badań pozwoliły Mu na śmiałe formułowanie wniosków, często pionierskich, które wzbudzały wiele kontrowersji. W ostatecznym rozrachunku późniejsze badania innych geologów przy zastosowaniu odmiennych metod potwierdziły słuszność poglądów prof. Michalika.

Jesienią 1949 r. podejmuje pracę w Muzeum Ziemi w Warszawie. W latach 1948 - 1953 współpracuje z Wydziałem Geologii Górnego Śląska PIG, wykonując zdjęcie geologiczne czwartorzędu sześciu arkuszy map południowej części Wyżyny Śląskiej w skali 1 : 25 000. W tym samym okresie współpracuje też z Wydziałem Geologii Inżynierskiej Państwowego Instytutu Geologicznego. Z ramienia tegoż Instytutu pełni przez 3 lata nadzór geologiczny przy budowie Nowej Huty.

W drugim etapie badawczym wiele miejsca i czasu poświęca studiom geologiczno-inżynierskim w Karpatach. W związku z projektowanymi budowlami hydroenergetycznymi w dolinie Dunajca powierzono Mu badania geologiczno-inżynierskie te-

renów przeznaczonych pod zaporę w Czorsztyń. W swoich badaniach zwrócił uwagę, iż budowa geologiczna skałek pienińskich nie stwarza korzystnych warunków dla posadowienia zapory. Równocześnie wskazał na potrzebę rozpoznania szczelności podłoża metodą wodochłonności i jego wzmocnienia poprzez cementację. Pionierskie wyniki tych badań przedstawił w 1956 r., wskazując jednocześnie, że warunkiem budowy zapory jest sztuczne wzmocnienie podłoża.

Obok opracowywania dokumentacji geologicznych kaskady Dunajca, tras sztolni przez Pieniny, zapór w dolinie Popradu współuczestniczył w studiach geologiczno-inżynierskich zbiorników w Myczkowcach i Solinie na Sanie oraz w Tresnej na Sole. Duża intuicja badawcza, pasja i rzetelność prowadzonych prac dokumentacyjnych oraz ogromna wiedza miały decydujące znaczenie dla zagospodarowania hydrotechnicznego Karpat.

W 1953 r. A. Michalik obejmuje kierownictwo Pracowni Geologiczno-Inżynierskiej i Hydrogeologii w Karpackiej Stacji IG z siedzibą w Krakowie.

Jednym z wielkich dokonań badawczych Profesora w zakresie geologii inżynierskiej były prace poświęcone stabilności stoków w Karpatach. Pod Jego kierunkiem przeprowadzona została rejestracja około 14 tys. osuwisk w Karpatach, na podstawie której opracował mapę zagrożenia procesami grawitacyjnymi w skali 1 : 200 000. Praca ta, obok znaczenia poznawczego, miała ogromne zastosowanie praktyczne, szczególnie z punktu widzenia potrzeb budownictwa.

W świetle opinii specjalistów prof. A. Michalik był najwyższym autorytetem w Polsce w zakresie inżyniersko-geologicznej problematyki Karpat.

Prowadząc systematyczne badania w dolinach karpackich zwrócił uwagę na problemy wodonośności fliszu karpackiego. Badania terenowe doprowadziły do odkrycia przez prof. A. Michalika struktur wodonośnych w utworach fliszowych, które stały się źródłem zaopatrzenia w wodę Kalwarii Zebrzydow-

skiej, Lanckorony, Piwnicznej, Muszyny, Arłamowa. Oryginalność prowadzonych badań pozwoliła Mu na opracowanie odmiennej metodyki poszukiwania wód słodkich we fliszu karpackim.

W latach siedemdziesiątych A. Michalik wiele uwagi poświęca zagadnieniom hydrogeologii regionalnej, a szczególnie badaniom wód mineralnych. Wielkim sukcesem naukowym i praktycznym Profesora było odkrycie w rejonie Ustronia-Zawodzia solanek jodowo-bromowych dla celów kąpielowych oraz wody pitnej solanki wodorowęglanowej. Odkrycie wód mineralnych zapoczątkowało tworzenie uzdrowiska w Ustroniu.

Dostrzegał wielkie możliwości terapeutyczne wód mineralnych występujących na terenie Krakowa. Z Jego inicjatywy powstało "Studium ochrony występowania wód mineralnych Swoszowice-Mateczny".

Prof. A. Michalik był wybitnym geologiem i hydrogeologiem karpackim, niezwykle wysoko cenionym w kraju, jak i w międzynarodowym środowisku Asocjacji Karpacko-Bałkańskiej, a także wśród geologów słowackich, niemieckich, czeskich i rumuńskich.

Swą rozległą wiedzę służył A. Michalik również innym krajom, np. w latach 1976 - 1977 był członkiem Zespołu "Miastoprojektu-Kraków", powołanego w celu przygotowania planu rozbudowy miast i osiedli w Iraku. Kierował tam zespołem do opracowania warunków geologiczno-inżynierskich i klimatycznych. Praca ta została wyróżniona w 1981 r. honorową nagrodą Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych.

Swoje zainteresowania naukowe Profesor łączył z pracą dydaktyczną. Od 1956 r. prowadził wykłady, seminaria i ćwiczenia z zakresu geologii dynamicznej, historycznej i geologii Polski. Ważnym odcinkiem pracy dydaktycznej były wycieczki geograficzne, w trakcie których w ciekawy sposób uczył obserwacji terenowych. Umiejętnością pracy w terenie fascynował swoich uczniów, przyzwyczajając ich do długich marszów, skromnych noclegów, wczesnego wstawania. Z wyjąt-

kową skrupulatnością przestrzegał swoich godzin pracy w Instytucie Geografii, sumiennie realizując powierzone mu zadania dydaktyczne. Zawsze na stanowisku, zawsze punktualny, obowiązek przedkładał nad wydolność własnego organizmu, który nieraz domagał się wypoczynku.

Oprócz prowadzenia zajęć dydaktycznych A. Michalik pełnił w WSP wiele funkcji administracyjnych. Trzykrotnie był wybierany przez Radę Wydziału na prodziekana Wydziału Geograficzno-Biologicznego. W okresie od 1975 do 1976 roku był kierownikiem Studium Podyplomowego Geografii, a w latach 1976 - 1981 dyrektorem Instytutu Geografii WSP. W 1981 r. został wybrany na funkcję prorektora do spraw nauki i sprawował ją do 31 VIII 1984 r.

Pod kierunkiem profesora A. Michalika stopień magistra uzyskało 170 osób, a prace doktorskie obroniło 7 osób.

W pracy dydaktycznej i organizacyjnej cechował Go wielki czar uczonego, będący wynikiem rozlicznych zalet charakteru i niezwyklej skromności.

A. Michalik był również uczestnikiem sympozjum niemiecko-polskiej komisji, powołanej w celu uzgodnienia treści podręczników geografii w szkołach ogólnokształcących RFN. Jego uwagi dotyczące geografii fizycznej i ochrony środowiska zostały złożone do druku w specjalistycznych wydawnictwach niemieckich.

Prof. A. Michalik chętnie służył pomocą i radą młodszym kolegom. Serdecznie angażował się w ich prace badawcze, a obrazują to recenzje dysertacji doktorskich, oceny dorobku naukowego niezbędne przy powołaniu na stanowisko docenta oraz inne opinie naukowe wydawane przez Niego.

W działalności prof. A. Michalika należy podkreślić ogromne zasługi, jakie położył na polu wnikliwej oceny warunków geologicznych i hydrogeologicznych licznych obiektów o dużym znaczeniu gospodarczym. We wszystkich swoich pracach wykazywał doskonałą znajomość problemów oraz wprowadzał ze swej strony wiele inicjatywy i twórczej pomysłowości.

wości. Wyniki Jego badań spotkały się z dużym uznaniem w kraju i wśród zagranicznych zespołów naukowych.

Wielkie osobiste walory, niezwykła prawość, ogromna pracowitość i skromność w bezpośrednich kontaktach jednały Mu powszechną sympatię otoczenia.

Był także zacnym, niezrównanie delikatnym i uczynnym człowiekiem, jednym z owych pogodnych ludzi, którzy tworzą wokół siebie aurę przyjaźni i życzliwości. Prawda, rzetelność i wiedza wytyczały Jego drogę życiową.

Interesował się Uczelnią, działalnością współpracowników i swymi wychowankami do ostatnich chwil życia.

Jan Lach